

הדמות הכפולה במדליית חיים הרצוג

אפי סחייק

טעויות הן בלתי נמנעות כנראה ולאחרונה אף קרתה טעות שכזו במטבע יעקב ורחל (ראה עלון 9 יוני 2005), שהונפק על ידי בנק ישראל בו הוחסרה האות "אליף" (אלף) מהמילה "איסרא-איל" (ישראל) בערבית. יש טעויות הנגרמות עקב תכנון שגוי (עיצוב, איות, תרגום וכד'), יש טעויות הנגרמות עקב בעיות טכניות בהעברה לביצוע (גילוף, הטבעה, דפוס וכד') וכן במהלך הביצוע בפועל ויש טעויות הנגרמות עקב אי הסכמת הצדדים המעורבים בהנפקת הפריט לגבי התוצאה הסופית, אך לאחר מעשה, כפי שארע בהטבעת מדליית הנשיא לשעבר חיים הרצוג.

מדליית חיים הרצוג הונפקה בחודש מרץ שנת 1998 במסגרת סדרת ארבע מדליות נשיאי ישראל, אשר הונפקה לאורך השנים 1997-1998 וכללה את מדליות הנשיאים: חיים ווייצמן, יצחק בן-צבי, חיים הרצוג וזלמן שז"ר.

חיים הרצוג נולד ב-1918 באירלנד לרב יצחק אייזיק הלוי, לימים הרב הראשי לישראל ולרבנית שרה. הוא עלה לארץ ב-1935, למד בישיבה בירושלים והתנדב להגנה. במלחמת העולם השנייה לחם בשורות הצבא הבריטי. בתום המלחמה מילא תפקידי ניהול בכירים בסוכנות היהודית, לחם כמפקד במלחמת העצמאות, היה ממניחי היסוד לחיל המודיעין והשתחרר בדרגת אלוף כראש אגף המודיעין. ב-1967, לאחר מלחמת ששת הימים, התמנה למושל הצבאי של ירושלים והגדה המערבית.

ב-1975 התמנה לשגריר ישראל באו"ם והיטיב לייצג את מדינת ישראל. זכור במיוחד הנאום בו קרע את החלטת האו"ם שגינתה את הציונות כגזענות. ב-1983 נבחר כנשיא השישי וכיהן בתפקיד עשר שנים, בהם פעל והיה מעורב בסוגיות רבות. חייו מלאי העשייה היו חדורי אמונה במפעל הציוני, במורשת העם ובמדינה.

המדליה עוצבה על ידי ראובן נוטלס והונפקה על ידי החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות במספר גרסאות:

- אסימון דו-מתכתי (אסימון פנימי ארד מצופה אורייט וטבעת חיצונית מפלדה מצופה ניקל) בקוטר 23 מ"מ ובמשקל 11 גרם – כמות סופית לא ידועה.
- כסף 935 בקוטר 37 מ"מ ובמשקל 26 גרם – תוכננו 2,000 יחידות.
- זהב 750 (22 קראט) בקוטר 24 מ"מ ובמשקל 10.4 גרם – תוכננו 1,000 יחידות.

הגרסה הראשונה (תמונה עליונה) הונפקה במתכת כסף 935, כאשר דמותו של חיים הרצוג בצד הפנים עוצבה כדמות צעירה עם קווי מתאר ישרים וסנטר מחודד. הנפקה זו עברה את כל תהליכי האישור בחברה והופצה למנויים ובחנויות החברה בהליך השיווק הרגיל.

עם תחילת הפצת המדליה בגרסה הראשונה והענקתה למשפחת הנשיא, עלתה הסתייגות מצד המשפחה לגבי עיצוב הדמות. הדמות במדליה לא תאמה את ציפיות המשפחה, ועלתה הדרישה לשנות את עיצוב הדמות ולשוות לה את המראה הנכון של הנשיא לשעבר, כדמות בוגרת כפי שהייתה מוכרת בציבור. בלית ברירה נאלצה החברה להפסיק את ההפצה, להחזיר את הכמות שהונפקה למלאי החברה ולהתחיל בביצוע עיצוב מחודש שיהיה יותר נאמן למקור.

הגרסה השנייה (תמונה תחתונה) הונפקה באותה מתכת ועם אותם נתונים טכניים כמו הגרסה הראשונה. דמותו של חיים הרצוג בצד הפנים עוצבה כדמות בוגרת עם קווי מתאר מעוגלים וסנטר מעוגל, כפי שחיים הרצוג נראה ומוכר לקהל הרחב. הנפקה זו אושרה על ידי המשפחה, הוטבעה בהתאם לכמות המתוכננת והופצה במהדורה שנייה למנויים ולקהל הרחב.

דבר שינוי הגרסאות לא פורסם לציבור הרחב בכלל ולקהל האספנים בפרט, מן הסתם כדי למנוע אי נעימויות (בלשון המעטה) ומרוץ להשגת הפריט המיוחד. רק לאחר תקופה ארוכה התגלה דבר טעות ההנפקה המיוחדת והחריגה בגרסה הראשונה. לימים פורסמה כמות ההנפקה מהגרסה הראשונה, שנמכרה בפועל לציבור, ואכן מדובר בכמות קטנה – 80 יחידות בלבד, כמות אשר הפכה את הפריט לבעל ערך וקשה להשגה. מן הסתם חלק נכבד מהכמות נמצא כיום אצל מנויים, אשר רכשו את הפריט בגרסתו הראשונה ואף אינם מודעים ל"אוצר" הנומיסמאטי הקטן שבידיהם.